

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Miluše Doškové a soudců JUDr. Vojtěcha Šimíčka a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **I. T. – A.,** zastoupena JUDr. Danielou Trávničkovou, advokátkou se sídlem Blansko, Svitavská 1018/1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra,** se sídlem Praha 4, nám. Hrdinů 3, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 8. 2010, č. j. VS-782/511/2-1993, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 25. 4. 2013, č. j. 6 A 223/2010 – 99,

takto:

I. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 4. 2013, č. j. 6 A 223/2010 - 99, **se zrušuje.**

II. Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 26. 8. 2010, č. j. VS-782/511/2-1993, **se zrušuje** a věc **se vrací** žalovanému k dalšímu řízení.

III. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobkyni náhradu nákladů řízení ve výši 32 772,30 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám její zástupkyně.

Odůvodnění:

Kasační stížností podanou v zákonné lhůtě se žalobkyně jako stěžovatelka domáhá zrušení shora uvedeného rozsudku Městského soudu v Praze, jímž byla zamítnuta její žaloba proti rozhodnutí žalovaného ze dne 26. 8. 2010, č. j. VS-782/511/2-1993. Tímto rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání stěžovatelky proti rozhodnutí Krajského úřadu Zlínského kraje (dále též „správní orgán prvního stupně“ nebo „krajský úřad“) ze dne 25. 3. 2009, č. j. KUZL 11897/2009, a toto rozhodnutí potvrdil. Posledně uvedeným rozhodnutím správní orgán prvního stupně rozhodl tak, že nevyhověl žádosti stěžovatelky

o vydání osvědčení o státním občanství České republiky podle § 20 a § 24 zákona č. 40/1993 Sb., o nabývání a pozbývání státního občanství České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o státním občanství“), resp. potvrzení o tom, že A. S., byl ke dni úmrtí československým občanem.

Městský soud považoval pro svůj závěr za zásadní pravomocné rozhodnutí Ministerstva vnitra o neschválení osvědčení o národní spolehlivosti. Z něho pak bylo na místě dovodit, že A. S. pozbyl československého státního občanství, a to ke dni 6. 2. 1941, kdy mu byl vydán průkaz o německé státní příslušnosti. Skutečnost, že byla proti tomuto rozhodnutí podána stížnost, které byl přiznán odkladný účinek a o které nebylo rozhodnuto, neboť došlo k ukončení činnosti tehdejšího nejvyššího správního soudu, neměla vliv na právní moc uvedeného rozhodnutí a nemůže být považována ani za porušení práva stěžovatelky na spravedlivý proces, neboť žádný právní předpis nestanovuje právo stěžovatelky na dokončení řízení o předmětné stížnosti. Závěrem soud konstatoval, že nebyla důvodná ani námitka stran porušení § 36 odst. 3 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „s. ř.“), neboť ačkoli se ve spise nenachází žádná výzva krajského úřadu, jež by obsahovala výslovný odkaz na § 36 odst. 3 s. ř., nelze nepřehlédnout celkový postup krajského úřadu. Stěžovatelce byla fakticky dána možnost se k podkladům rozhodnutí vyjádřit, popřípadě navrhnout jejich doplnění v průběhu celého řízení, a to jak v řízení před správním orgánem prvního stupně, tak v řízení odvolacím.

Stěžovatelka proti rozsudku městského soudu v kasační stížnosti uplatňuje důvody podle § 103 odst. 1 písm. a), písm. b) a písm. d) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

Stěžovatelka po obsáhlé rekapitulaci skutkového stavu namítá, že se soud nedostatečně věnoval posouzení věci a poukazuje zejména na to, že jeho argumentace je povrchní, zejména pokud jde o jádro věci, tedy posouzení vlivu odkladného účinku stížnosti otce stěžovatelky na rozhodnutí o ztrátě jeho československého občanství. Městský soud uvedl, že odkladný účinek způsobil toliko pozastavení účinků napadeného rozhodnutí, což však prý neznamená, že A. S. občanství nepozbyl, neboť odkladným účinkem nedošlo k odložení právní moci. Stěžovatelka nesouhlasí se závěrem, že odkladný účinek mohl mít vliv pouze na to, že s A. S. nebylo fakticky jednáno jako s Němcem, nikoliv již na ztrátu československého občanství. Stěžovatelka se domnívá, že takto prezentované závěry si vzájemně odporují, když účinkem, jenž byl pozastaven, byla právě ztráta československého občanství. Pokud tudíž nebyl A. S. posuzován jako Němec, pak nelze, s ohledem na znění § 1 odst. 4 ústavního dekretu presidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské (dále též „ústavní dekret“ nebo „dekret č. 33/1945 Sb.“), tvrdit, že pozbyl československé občanství. Stěžovatelka vyjádřila přesvědčení, že správní orgány měly v řízení o vydání osvědčení podle § 20 odst. 1 zákona o státním občanství vycházet z historického stavu věci, který se udál před více než padesáti lety, a který svědčil o zachování československého občanství A. S.

Městský soud se dále odmítl zabývat stěžovatelkou předestřenou judikaturou Ústavního soudu a dobovou judikaturou dřívějšího nejvyššího správního soudu s tím, že

rozhodnutí soudu nejsou důkazem. Městský soud odmítl provést rovněž další stěžovatelkou předložené listinné důkazy, zejm. informaci z archivu ministerstva vnitra, zprávu o stavu Lázní luhačovických pro Zemský národní výbor v Brně, či historicko-právní expertízu zpracovanou Prof. JUDr. J. K., DrSc., ačkoli jsou pro posouzení věci dle jejího názoru podstatné a soud je měl vzít v rámci širšího spravedlivého posouzení věci v úvahu. Stěžovatelka tak nabyla dojmu, že soud nebyl již apriorně ochoten připustit žádný důkaz.

Stěžovatelka podotýká, že není nepodstatné, z jakého důvodu požádala o vydání osvědčení o státním občanství svého otce. O toto osvědčení požádala na výzvu pozemkového úřadu, který rozhoduje o jejím restitučním nároku, když se jedná o předběžnou otázku, o které si tento správní orgán nemůže učinit úsudek sám. Důvodem podání žádosti je tudíž náprava křivd vzniklých v minulém nedemokratickém režimu, a je proto nutno, s ohledem na judikaturu Ústavního soudu, i v této věci postupovat zvláště citlivě. Stěžovatelka žádala o osvědčení státoobčanského statusu svého otce, který existoval a trval ke dni jeho úmrtí a trvá dodnes, a nikoli o dokončení řízení o otcově stížnosti, na což nemá dle městského soudu nárok. Správní orgány však její žádosti nevyhověly, když došlo k přehodnocení výsledku tehdejšího řízení o vydání osvědčení o národní spolehlivosti. V tomto postupu stěžovatelka spatřuje porušení principu právní jistoty a z ní vyplývajícího principu ochrany důvěry občanů v právo.

Stěžovatelka ještě na okraj zmiňuje tendenční rekapitulaci skutkového stavu správními úřady, zejména nekorektní překlad dotazníku ke zjištění německé národní příslušnosti (Fragebogen zur Festellung der deutschen Volkszugehörigkeit, dále též jen „Fragebogen“), či křivé obvinění A. S. z členství v NSDAP, když jedinými styčnými body s německým uváděl S. německou řeč a německé gymnázium (internátní škola jesuitů v Kalksburgu u Vídně).

Závěrem stěžovatelka setrvává na námitce, že v řízení před správním orgánem došlo k porušení § 36 odst. 3 s. ř., neboť smyslem tohoto ustanovení je, že účastníku musí (nikoliv může) být před vydáním rozhodnutí dána možnost vyjádřit se k podkladům rozhodnutí. Ačkoliv soud uznal, že stěžovatelce takovéto poučení dáno nebylo, vypořádal se s touto námitkou v její neprospěch.

Ze všech shora uvedených důvodů navrhuje stěžovatelka napadený rozsudek městského soudu zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti vyjádřil přesvědčení o správnosti svého postupu a ztotožnil se s rozsudkem městského soudu. Odkázal rovněž na své vyjádření k žalobě. Zdůraznil, že výsledkem řízení podle § 24 zákona o státním občanství je deklaratorní akt, jenž nekonstituuje nová práva či povinnosti. Žalovaný nebyl oprávněn přezkoumávat správnost postupu bývalých správních úřadů a akty jimi vydané po druhé světové válce. V otázce zjišťování občanství tak musí nynější orgány vycházet z konstitutivních rozhodnutí vydaných v uvedeném období, nikoliv však z dílčích závěrů, k nimž tyto orgány dospěly. Žalovaný vzal za prokázané, že A. S. pozbyl československé občanství podle § 1 odst. 1 ústavního dekretu ke dni 6. 2. 1941, neboť dne 14. 9. 1940 podepsal dotazník ke zjištění německé národní příslušnosti, na základě kterého mu byl dne

6. 2. 1941 vydán průkaz o německé státní příslušnosti. Tehdejší ministerstvo vnitra pak výměrem neschválilo osvědčení o národní spolehlivosti podle § 1 odst. 4 ústavního dekretu, a protože stížnost k nejvyššímu správnímu soudu proti tomuto výměru nebyla projednána, bylo nutno vycházet ze skutečnosti, že uvedený výměr nabyl právní moci dne 3. 4. 1947 a správní řízení tak bylo ukončeno; na to neměl vliv ani přiznaný odkladný účinek. Navrhl proto kasační stížnost jako nedůvodnou zamítnout.

Stěžovatelka v replice k vyjádření ke kasační stížnosti setrvává na svých předešlých tvrzeních. Oponuje však závěru žalovaného prezentovanému v jeho vyjádření, že musí vycházet z konstitutivních rozhodnutí vydaných v uvedeném období, neboť žádné konstitutivní rozhodnutí, jež by stanovilo, že A. S. pozbyl dne 6. 2. 1941 československé státní občanství, nebylo nikdy vydáno. Jak již bylo uvedeno, řízení o stížnosti jmenovaného nebylo lze v důsledku událostí po 25. 2. 1948 dokončit a státní mocí tak byl nastolen protiprávní stav. Pokud nyní žalovaný tvrdí, že státní občanství otce stěžovatelky nelze osvědčit, protože zde chybí schválené osvědčení o národní spolehlivosti, pak ve svém důsledku žalovaný tento protiprávní stav uznává za stav právní a jeho posouzení věci je ryze formalistické a v rozporu s čl. 4 Listiny základních práv a svobod. Až do definitivního vyřízení státoobčanské věci A. S. bylo dle stěžovatelky třeba vycházet z toho, že ačkoli jeho stížnost k nejvyššímu správnímu soudu nebyla vyřízena, v této době existovalo rozhodnutí o osvědčení národní spolehlivosti, které A. S. přiznávalo status československého státního občana. Poněvadž jmenovaný o československé občanství nikdy nepřišel, je třeba jej považovat za osobu oprávněnou dle zákona č. 243/1992 Sb. Stěžovatelka na závěr podotkla, že tvrzení žalovaného, že se otec stěžovatelky uchýlil pod ochranu německých okupačních úřadů, je nepravdivé a je zcela v rozporu se státoobčanským spisem A. S.

V dalším podání stěžovatelka poukazuje na skutečnost, že jí i manželce jejího otce bylo osvědčení o československém občanství po válce vydáno, přičemž smýšlení i chování celé rodiny bylo stejné. Zdůrazňuje, že na jejího otce je v obci dodnes vzpomínáno s úctou. Vytýká žalovanému nepřiznání významu odkladnému účinku stížnosti podané jejím otcem, který nemohl znamenat nic jiného, než zabránění ztráty československého občanství a udržení platnosti osvědčení vydaného ONV Uherský Brod. Stěžovatelka považuje za nesporné, že by otcově stížnosti bylo vyhověno, pokud by bylo možné řízení dokončit. Nesprávné je tvrzení žalovaného o pozbytí občanství podle § 1 odst. 1 dekretu č. 33/1945 Sb. v důsledku podpisu dotazníku dne 14. 9. 1940 a následného vydání průkazu o německé státní příslušnosti; nic takového ze spisu neplyne a netvrdí to ani vadné rozhodnutí ministerstva z r. 1947, které také stěžovatelčina otce konkludentně označilo za Čecha. Poukazuje na nález Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 164/97 řešící obdobný případ, v němž nebylo řízení dokončeno; je názoru, že přiznaný odkladný účinek staví danou věc do téže pozice, tj. že o ztrátě občanství jejího otce nebylo s konečnou platností a bez pochyb rozhodnuto. Poukazuje na tradiční příslušnost rodu k češství a na chování svého otce deklarující jeho podporu československé republice a na nátlak, jemuž byl mj. ze strany gestapa podroben. Příslušný okresní národní výbor svědomitě obstaral podklady pro své rozhodnutí a jejich vyznění je jednoznačné a vydané osvědčení jejímu otci nebylo nikdy odebráno. Ostatně i trestní nalézací komise ONV v Uherském Brodě zastavila vůči němu řízení vedené podle dekretu č. 138/1945 Sb. Ministerstvo vnitra také původně rozhodlo dne 10. 2.1947 o potvrzení osvědčení podle § 1 odst. 4 dekretu č. 33/1945 Sb., ovšem

nakonec a v rozporu se všemi podklady rozhodlo 13. 3. 1947 bez jakéhokoliv zdůvodnění negativně. Toto poslední vadné rozhodnutí nemůže být podle stěžovatelky jediné rozhodující a platné, neboť jeho jediným motivem byla konfiskace majetku. Otec se proti rozhodnutí bránil všemi prostředky a jeho, nepochybně důvodná, stížnost již nemohla být projednána; byl jí však přiznán odkladný účinek, což znamená, že řízení ukončeno nebylo a je třeba, aby se tak stalo. Z těchto důvodů na kasační stížnosti trvá.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, stěžovatelka je řádně zastoupena a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. V daném případě je tak kasační stížnost přípustná.

Důvodnost zbývající části kasační stížnosti posoudil Nejvyšší správní soud v mezích jejího rozsahu a přípustně uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

Ze spisu Nejvyšší správní soud zjistil tyto pro věc podstatné skutečnosti: Stěžovatelka se dne 12. 8. 2008 obrátila na krajský úřad se žádostí o vydání rozhodnutí podle § 24 zákona o státním občanství o zjištění československého státního občanství A. S. pro potřeby restitučního řízení podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále „zákon o půdě“), vedeného u Ministerstva zemědělství - pozemkového úřadu v Blansku, pozemkového úřadu ve Žďáru nad Sázavou, pozemkového úřadu Brno – venkov, pozemkového úřadu v Uherském Hradišti a pozemkového úřadu ve Zlíně. Stěžovatelka je dcerou A. S. a tudíž oprávněnou osobou v restitučních sporech.

Ze spisu dále plyne, že A. M. A. O. M. S. se narodil X. v Luhačovicích. Okresní úřad v Uherském Brodě vystavil A. S. dne 3. 8. 1937 osvědčení o státním občanství Československé republiky. Dne 14. 9. 1940 podepsal pan A. S. dotazník ke zjištění německé národní příslušnosti (Fragebogen). Na základě tohoto dotazníku mu pak byl vydán Oberlandratem v Brně průkaz o německé státní příslušnosti. Po osvobození Československé republiky v květnu 1945 byl umístěn do internačního tábora pro Němce v Uherském Brodě a dne 24. 10. 1945 podal k Okresnímu národnímu výboru v Uherském Brodě žádost o vydání osvědčení o národní spolehlivosti podle § 1 odst. 4 ústavního dekretu. Na základě podané žádosti Okresní národní výbor vydal panu A. S. dne 14. 6. 1946 prozatímní osvědčení pod č. j. A-3311/10/1946, podle vzoru A/C ve smyslu oběžníku Ministerstva vnitra ze dne 25. 2. 1945, č. j. A-4600-25/2-VI/3. Jednalo se o potvrzení, že byla podána žádost podle § 1 odst. 4 ústavního dekretu a na jeho základě měl být žadatel považován až do vyřízení žádosti za československého občana. Dne 8. 7. 1946 vydal Okresní národní výbor podle § 1 odst. 4 ústavního dekretu po podrobném šetření osvědčení (typu A), že pan A. S. je osobou národně spolehlivou, je české národnosti, přihlásil se v úředním hlášení při výhrůžné výzvě Oberlandrata Dr. B. ze Zlína k podpisu přihlášky za Němce, avšak k tomuto přihlášení došlo z donucení či z jiných okolností zvláštního zřetele hodných. Jmenovaného tak proto nutno považovat za osobu české národnosti, která nepozbyla československé státní občanství podle § 1 odst. 1 ústavního dekretu. Dne 8. 7. 1946 a 20. 7. 1946 byl spisový materiál s osvědčením postoupen ke schválení ministerstvu vnitra. Ministerstvo vrátilo spisy zpátky okresnímu národnímu výboru k doplnění. Dne 17. 12. 1946 byl opětovně předložen doplněný spisový materiál

Ministerstvu vnitra s vyjádřením, že pan A. S. je české národnosti a že k přihlášení se k německé státní příslušnosti byl donucen.

Ministerstvo vnitra výměrem ze dne 13. 3. 1947, č. j. A-4604-23/12-46-VI/2, osvědčení o národní spolehlivosti neschválilo, aniž by svůj odlišný postoj jakkoli odůvodnilo. Právní moci nabyl tento výměr dne 3. 4. 1947. Ve spise se sice nachází i koncept rozhodnutí ministerstva ze dne 10. 2. 1947, které zmiňuje stěžovatelka a kterým bylo schváleno osvědčení o národní spolehlivosti, ovšem tento koncept je přeškrtnut a označen jako neplatný; ze spisu je zřejmé, že nikdy nebyl vypraven a následně bylo vydáno negativní rozhodnutí. Dne 9. 4. 1947 požádal A. S. o obnovu řízení a zároveň o přiznání odkladného účinku, pokud jde o předmětný výměr. Dále požádal ministra vnitra o revizi výměru. Dne 2. 6. 1947 podal stěžovatel proti tomuto výměru také stížnost k nejvyššímu správnímu soudu. Ministerstvo povolilo výměrem ze dne 27. 10. 1947, č. j. A-4604-12/7-47-VI/2, ve smyslu § 17 zákona č. 164/1937 Sb., o nejvyšším správním soudě, odkladný účinek stížnosti. Pokud jde o revizi a obnovu řízení, pro tu ministerstvo neshledalo důvody a žádost byla odmítnuta. Řízení před nejvyšším správním soudem nebylo řádně skončeno, neboť dne 5. 6. 1952 byly spisy vráceny Ministerstvu vnitra z důvodu, že se věc během doby stala bezpředmětnou, neboť dle § 18 odst. 2 zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře, došlo ke zrušení všech předpisů o správním soudu. Dle sdělení Okresního národního výboru v Uherském Brodě pan A. S. odjel z Československé republiky v březnu 1948 za hranice. Zemřel dne X. ve Vídni, o čemž svědčí úmrtní list vystavený ve Vídni dne 6. 6. 1962.

V logice přezkumu rozhodnutí krajských soudů se Nejvyšší správní soud vždy zabývá předně otázkou jejich přezkoumatelnosti, neboť pouze přezkoumatelné rozhodnutí je způsobilé být předmětem hodnocení z hlediska tvrzených nezákonností a vad řízení (srov. například rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 8. 2009, č. j. 2 Azs 47/2009 – 71, všechna rozhodnutí Nejvyššího správního soudu jsou dostupná z www.nssoud.cz). Nepřezkoumatelnost je vadou natolik závažnou, že se jí Nejvyšší správní soud musí zabývat i tehdy, pokud by to stěžovatel nenamítal, tedy z úřední povinnosti (srov. § 109 odst. 4, věta za středníkem, s. ř. s.).

V tomto řízení stěžovatelka namítá, že soud věnoval podstatně větší část rozsudku rekapitulaci skutkového stavu, než posouzení věci a jádrem věci se zabýval zcela nedostatečně a povrchně. Dále má za to, že závěry soudu si vzájemně odporují, když na jedné straně uznal, že odkladný účinek pozastavil účinky výměru ministerstva vnitra a s otcem stěžovatelky se nejednalo jako s Němcem, na straně druhé dovodil, že A. S. pozbyl československé občanství. V tomto řízení je tak tvrzena nepřezkoumatelnost jak pro nedostatek důvodů, tak pro nesrozumitelnost. Otázkou přezkoumatelnosti rozhodnutí správních soudů se Nejvyšší správní soud již mnohokrát zabýval. Z konstantní judikatury zdejšího soudu vyplývá, že *„[n]epřezkoumatelnost pro nedostatek důvodů je založena na nedostatku důvodů skutkových, nikoliv na dílčích nedostatcích odůvodnění soudního rozhodnutí. Musí se přitom jednat o vady skutkových zjištění, o něž soud opírá své rozhodovací důvody. Za takové vady lze považovat případy, kdy soud opřel rozhodovací důvody o skutečnosti v řízení nezjišťované, případně zjištěné v rozporu se zákonem, anebo případy, kdy není zřejmé, zda vůbec nějaké důkazy byly v řízení provedeny“(*rozsudek ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, publ. pod. č. 134/2004 Sb. NSS). V rozsudku ze dne 14. 7. 2005, č. j. 2

Afs 24/2005 - 44, publ. pod č. 689/2005 Sb. NSS, pak vyslovil právní názor, že: „*[n]ení-li z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu zřejmé, proč soud nepovažoval za důvodnou právní argumentaci účastníka řízení v žalobě a proč žalobní námitky účastníka považuje za liché, mylné nebo vyvrácené, nutno pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. zejména tehdy, jde-li o právní argumentaci, na níž je postaven základ žaloby. Soud, který se vypořádává s takovou argumentací, ji nemůže jen pro nesprávnost odmítnout, ale musí také uvést, v čem konkrétně její nesprávnost spočívá*“. Také v rozsudku ze dne 18. 10. 2005, č. j. 1 Afs 135/2004 – 73, publ. pod č. 787/2006 Sb. NSS, judikoval, že: „*[o]pomene-li krajský soud v řízení o žalobě proti rozhodnutí správního orgánu přezkoumat jednu ze žalobních námitek, je jeho rozhodnutí, jímž žalobu zamítl, nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.]*“. Pokud jde o nepřezkoumatelnost rozsudku správního soudu pro nesrozumitelnost, vyslovil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, publ. pod č. 133/2004 Sb. NSS, právní názor, že: „*[z]a nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost lze obecně považovat takové rozhodnutí soudu, z jehož výroku nelze zjistit, jak vlastně soud ve věci rozhodl, tj. zda žalobu zamítl, odmítl nebo jí vyhověl, případně, jehož výrok je vnitřně rozporný. Pod tento pojem spadají i případy, kdy nelze rozeznat, co je výrok a co odůvodnění, kdo jsou účastníci řízení a kdo byl rozhodnutím zavázán*“. Obdobně Nejvyšší správní soud vyslovil v rozsudku ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Azs 47/2003 - 130, publ. pod č. 244/2004 Sb. NSS, právní názor, že: „*[z]a nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s. lze považovat zejména ta rozhodnutí, která postrádají základní zákonné náležitosti, z nichž nelze seznat, o jaké věci bylo rozhodováno či jak bylo rozhodnuto, která zkoumají správní úkon z jiných než žalobních důvodů (pokud by se nejednalo o případ zákonem předpokládaného přezkumu mimo rámec žalobních námitek), jejichž výrok je v rozporu s odůvodněním, která neobsahují vůbec právní závěry vyplývající z rozhodných skutkových okolností nebo jejichž důvody nejsou ve vztahu k výroku jednoznačné*“. Posléze se k nepřezkoumatelnosti rozsudku správního soudu pro nesrozumitelnost vyjádřil Nejvyšší správní soudu v rozsudku ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52, když vyslovil, že: „*[p]okud z odůvodnění napadeného rozsudku krajského soudu není zřejmé, jakými úvahami se soud řídil při naplňování zásady volného hodnocení důkazů či utváření závěru o skutkovém stavu, z jakého důvodu nepovažoval za důvodnou právní argumentaci stěžovatele v žalobě a proč subsumoval popsaný skutkový stav pod zvolené právní normy, pak je třeba pokládat takové rozhodnutí za nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů a tím i nesrozumitelnost ve smyslu § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.*“

Pokud jde o námitku, že se soud z větší části věnoval popisu skutkového stavu, než hodnocení věci, jádru věci se věnoval pouze povrchně a tím způsobil nepřezkoumatelnost rozsudku pro nedostatek důvodů, nelze se stěžovatelkou souhlasit. Je pravdou, že soud na cca osmi stranách provedl rekapitulaci skutkového stavu a předchozích řízení, spolu s popisem jednání, jež se uskutečnilo v průběhu řízení před soudem. Zdejší soud však má za to, že s ohledem na skutkovou složitost případu, byl podrobný popis věci případný. Pokud jde o samotné hodnocení věci na zbývajících cca čtyřech stranách, zdejší soud zjistil, že ačkoli se jedná o rozsahově menší část rozsudku, městský soud se hodnocením věci dostatečně zabýval a své závěry, proč neshledal žalobu důvodnou, dostatečně a srozumitelně odůvodnil. Pokud se stěžovatelka domnívá, že se soud nevěnoval zejména jádru věci, kterým je dle jejího názoru vliv odkladného účinku na pozbytí československého státního občanství A. S., nelze jí dát zapravdu. Městský soud se vlivem

odkladného účinku zabýval, nicméně dospěl ke stejnému závěru jako správní orgány, tedy že přiznaný odkladný účinek neměl vliv na právní moc výměru o neschválení osvědčení o národní spolehlivosti, a proto ani na pozbytí občanství dle § 1 odst. 1 ústavního dekretu. S ohledem na uvedené pak aproboval též závěr správních orgánů, že A. S. pozbyl státní občanství československé republiky ke dni 6. 2. 1941, kdy mu byl vydán průkaz o německé státní příslušnosti. Pouhý nesouhlas stěžovatelky se závěry městského soudu a z toho důvodu tvrzená absence odůvodnění ve prospěch jejích argumentů nemůže způsobit nepřezkoumatelnost rozsudku pro nedostatek důvodů.

Stěžovatelka dále namítá rozpor v závěrech městského soudu ohledně vlivu odkladného účinku na státní občanství A. S. Zdejší soud připomíná, že již v minulosti judikoval, že pokud rozsudek trpí pouze dílčími nedostatky odůvodnění, není tato vada sama o sobě s to způsobit nepřezkoumatelnost rozsudku (srov. rozsudek ze dne 4. 12. 2003, č. j. 2 Ads 58/2003 - 75, publikovaný pod č. 133/2004 Sb. NSS). Po komplexním posouzení odůvodnění napadeného rozsudku Nejvyšší správní soud neshledal rozpor v úvahách městského soudu, když tento nepřikládal přiznanému odkladnému účinku stížnosti A. S. k nejvyššímu správnímu soudu zásadní význam. Lze tak porozumět též jeho úvaze, že s otcem stěžovatelky nemělo být, s ohledem na přiznaný odkladný účinek, toliko zacházeno jako s Němcem do skončení řízení o stížnosti. V důsledku ukončení činnosti nejvyššího správního soudu a nedokončení předmětného řízení vzal ale městský soud za zásadní, že řízení podle ústavního dekretu č. 33/1945 Sb. bylo výměrem ministerstva vnitra o neschválení osvědčení o národní spolehlivosti pravomocně ukončeno a odkladný účinek pak již ztratil na významu. Městský soud proto aproboval závěr správních orgánů, že si nemohly o již dříve pravomocně rozhodnuté věci učinit opačný závěr a hodnotit tak správnost či zákonnost předmětného výměru, a to přes přiznaný odkladný účinek, který na právní moc a tudíž na pravomocné skončení řízení neměl žádný vliv. Úvahy městského soudu tak nejsou v logickém rozporu, jak tvrdí stěžovatelka. Lze tak odkázat na již shora uvedené, že pouhá skutečnost, že se městský soud svými úvahami neztotožnil se závěry stěžovatelky, nezpůsobuje nepřezkoumatelnost rozsudku, a to ani pro nesrozumitelnost.

Stěžovatelka namítá také jinou vadu řízení před soudem, spočívající v neochotě soudu připustit navržené důkazy. Zdejší soud se stěžovatelkou nemůže souhlasit, když ona sama uvádí, že jádrem celého sporu je posouzení vlivu odkladného účinku stížnosti na ztrátu občanství a veškeré jí předkládané důkazy, jak ostatně sama připouští, měly toliko dokreslit okolnosti, za kterých bylo A. S. vydáno osvědčení o národní spolehlivosti a svědčily o nezákonnosti výměru ministerstva, s ohledem na chystaný politický převrat. Z odůvodnění rozsudku navíc neplyne, že by se městský soud odmítl zabývat judikaturou předestřenou stěžovatelkou z důvodu, že *rozhodnutí soudu není důkazem.* Pokud jde o dobovou judikaturu, posudek Prof. K., či informace 7. odboru ministerstva vnitra ve věci státního občanství A. S., městský soud jejich neprovedení jako důkazů odůvodnil tím, že tyto listiny nemohou mít vliv na prokázání toho, že řízení o osvědčení národní spolehlivosti otce stěžovatelky nebylo ministerstvem vnitra pravomocně skončeno. Městský soud také odůvodnil, proč nevycházel z nálezů Ústavního soudu předestřených stěžovatelkou, když konstatoval, že se jednalo o skutkově odlišné případy, neboť v nich rozhodnutí podle ústavního dekretu, na rozdíl od projednávané věci, nebylo vůbec vydáno. Zdejší soud k této námitce uzavírá, že městský soud řádně odůvodnil, proč neprovedl

stěžovatelkou navrhované důkazy, a tudíž v jeho postupu nelze spatřovat stěžovatelkou namítanou jinou vadu řízení.

Nejvyšší správní soud připomíná, že vadami podle § 103 odst. 1 písm. d) se musí zabývat i tehdy, pokud by to stěžovatel nenamítal, tedy z úřední povinnosti (srov. § 109 odst. 4, věta za středníkem, s. ř. s.). Zdejší soud tak z úřední povinnosti zjistil, že městský soud nepřezkoumal námitku stěžovatelky stran povinnosti správních orgánů dokončit dekretální řízení podle § 5 ústavního dekretu a výslovně se nevyjádřil ani k namítanému nedostatečnému odůvodnění rozhodnutí žalovaného a tudíž porušení § 68 odst. 3 s. ř. Jak již bylo uvedeno shora, obecně je nepřezkoumání byť jen jedné námitky vadou, pro kterou je nutno rozsudek zrušit. Zdejší soud se však již v minulosti vyslovil, že *„[o] vadu řízení, která by mohla mít vliv na zákonnost napadeného rozhodnutí [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.], se nejedná, pokud lze dovodit, že by výrok rozhodnutí byl stejný i za situace, kdyby k vadě řízení vůbec nedošlo*.“ (srov. rozsudek ze dne 14. 10. 2005, č. j. 6 Ads 57/2004 - 59). Právě o takové vady se jedná v tomto případě.

Dle znění § 5 ústavního dekretu „*Češi, Slováci a příslušníci jiných slovanských národů, kteří se v době zvýšeného ohrožení republiky (§ 18 dekretu presidenta republiky č. 16/1945 Sb.) ucházeli o udělení německé nebo maďarské státní příslušnosti, aniž k tomu byli donuceni nátlakem, anebo zvláštními okolnostmi, pozbývají československého státního občanství dnem, kdy tento dekret nabývá účinnosti*.“ Ústavní soud sice konstantně zastává závěr o potřebnosti dokončení zahájených správních řízení (srov. nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. IV. ÚS 114/96, rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná z http://nalus.usoud.cz), na nyní projednávanou věc však nebylo lze tento závěr uplatnit, neboť se jedná o situaci zcela odlišnou. Řízení podle § 5 ústavního dekretu nebylo ve věci A. S. Okresním národním výborem v Uherském Brodě zahájeno a zahájeno být ani nemohlo. Za prvé, A. S. ve své žádosti ze dne 24. 10. 1945 požadoval pouze vydání osvědčení o národní spolehlivosti podle § 1 odst. 4 ústavního dekretu a nikoliv zahájení řízení dle § 5 ústavního dekretu, na straně druhé jmenovaný ani nesplňoval předpoklady uvedené v § 5 - německé státní občanství nabyl (nikoliv o něj pouze usiloval), když německé úřady jeho žádosti vyhověly. Právě proto bylo Okresním národním výborem v Uherském Brodě, jak to plyne i ze spisového materiálu, vedeno toliko řízení podle § 1 odst. 4 ústavního dekretu. Vzhledem k tomu, že uvedené řízení podle § 5 ústavního dekretu nebylo vůbec zahájeno, je argumentace stěžovatelky nesprávná. Nutno dodat, že stejnou námitku stěžovatelka uplatnila již v řízení odvolacím, žalovaný se jí dostatečně zabýval a jeho závěru nelze ničeho vytknout. Z uvedeného je tak zřejmé, že tato vada nemohla mít vliv na výrok rozsudku městského soudu, a proto nebyla s to způsobit jeho nezákonnost.

Z úřední povinnosti Nejvyšší správní soud zjistil rovněž to, že se městský soud explicitně nevypořádal ani s námitkou porušení § 68 odst. 3 s. ř. žalovaným. Poněvadž však stěžovatelka v žalobě ponechala tuto námitku toliko v rovině obecné, když namítla, že žalovaný pouze zrekapituloval skutkový stav a v samém závěru shrnul, že A. S. pozbyl československé státní občanství, aniž tento závěr dostatečně odůvodnil, jeví se zdejšímu soudu postačujícím i stručné odůvodnění městského soudu. Městský soud na straně 9 rozsudku konstatoval, že posoudil odůvodnění závěru žalovaného o pozbytí občanství otcem stěžovatelky jako dostačující, když tento jednoznačně vyjádřil názor, že je třeba

vycházet z pravomocného výměru ministerstva vnitra o neschválení osvědčení o národní spolehlivosti, bez ohledu na odkladný účinek stížnosti k nejvyššímu správnímu soudu. Lze tak uvést, že městský soud námitku porušení § 68 odst. 3 s. ř. implicitně neshledal důvodnou. Ani tato vada tak sama o sobě nebyla sto způsobit nezákonnost napadeného rozsudku městského soudu.

Nejvyšším správním soudem bylo shledáno, že městský soud se dostatečně srozumitelně vypořádal s námitkami stěžovatelky, rozsudek není logicky rozporný, a netrpí ani jinou vadou, pro kterou by jej bylo nutno zrušit z moci úřední. Za této situace lze přistoupit k projednání dalších stěžovatelčiných námitek.

Jak již bylo konstatováno, v této věci stěžovatelka požádala správní orgán prvního stupně o vydání rozhodnutí podle § 24 zákona o státním občanství o zjištění československého státního občanství jejího otce A. S. v době jeho smrti, pro potřeby restitučního řízení dle zákona o půdě (předběžná otázka).

S ohledem na znění § 1 odst. 2 zákona o státním občanství, dle kterého se *„[p]ři posuzování, zda je fyzická osoba státním občanem České republiky, popřípadě do 31. prosince 1992 byla státním občanem České a Slovenské Federativní Republiky, postupuje podle předpisů platných v době, kdy mělo dojít k nabytí nebo pozbytí státního občanství této osoby,“* příslušný úřad pouze rekapituluje skutkový a právní stav, který měl na občanství fyzické osoby v dané době vliv a na jeho základě autoritativně deklaruje, zda tato osoba určité právo má či nemá; žádné právo nekonstituuje ani jej neodjímá. Při vydání deklaratorního správního rozhodnutí podle § 24 zákona o státním občanství nemohou správní orgány, ani následně správní soudy, hodnotit právní předpisy vydané v době druhé světové války a v poválečném období, jako je ústavní dekret č. 33/1945 Sb., ani přezkoumávat postup tehdy příslušných orgánů podle tohoto ústavního dekretu, či hodnotit správnost nebo spravedlivost jejich případných rozhodnutí. *„Úkolem správních orgánů, a následně v mezích uplatněných námitek i správních soudů, je zabývat se toliko otázkou, zda na základě citovaného ústavního dekretu, případně na základě s ním souvisejících právních skutečností žadatel pozbyl v uvedeném období československé státní občanství, či nikoliv.“* (srov. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2013, č. j. 5 As 61/2011 - 133).

Nutno tak předně upozornit na nesprávnost názoru stěžovatelky, že se mají i na řízení o zjišťování občanství uplatnit zásady vztahující se k restitučním řízením, vyslovené Ústavním soudem ohledně nápravy křivd vzniklých v minulém nedemokratickém režimu. Za prvé, řízení o zjišťování státního občanství podle § 20 a § 24 zákona o státním občanství je zcela samostatným řízením, probíhajícím v souladu s platnými právními předpisy, a není vůbec relevantní, zda je jeho výsledek významný kromě jeho primárního účelu, jímž je zjištění a deklaratorní osvědčení občanství fyzické osoby, též pro jiné účely, např. zodpovězení předběžné otázky v restitučním či jakémkoli jiném řízení. A za druhé, jak již bylo objasněno městským soudem i správními orgány, řízení s A. S. bylo pravomocně ukončeno dne 3. 4. 1947, tj. ještě před nástupem nedemokratického a nelegitimního režimu, jak byl definován v restitučních předpisech (počátek rozhodného období byl stanoven na 25. 2. 1948), a tudíž se na něj „restituční zásady“ nevztahují.

Nejvyšší správní soud tak předesílá, že pro zjištění státního občanství A. S. je rozhodná zejména právní úprava obsažená v ústavním dekretu č. 33/1945, konkrétně v jeho § 1 odst. 1 a § 1 odst. 4. S odkazem na výše uvedené se § 5 tohoto dekretu na případ A. S. nevztahuje.

Podle § 1 odst. 1 ústavního dekretu „*Českoslovenští státní občané národnosti německé nebo maďarské, kteří podle předpisů cizí okupační moci nabyli státní příslušnosti německé nebo maďarské, pozbyli dnem nabytí takové státní příslušnosti československého státního občanství.*“ Tito občané tak byli ústavním dekretem vyvázáni ze státního svazku československého, a to ke dni nabytí státní příslušnosti cizí okupační moci. K pozbytí československého občanství došlo k datu předcházejícímu účinnosti dekretu, který tak měl v těchto případech retroaktivní účinky.

Dle § 1 odst. 4 ústavního dekretu č. 33/1945 Sb. „*Češi, Slováci a příslušníci jiných slovanských národů, kteří se v této době přihlásili za Němce nebo Maďary, jsouce donuceni nátlakem nebo okolnostmi zvláštního zřetele hodnými, neposuzují se podle tohoto dekretu jako Němci nebo Maďaři, schválí-li ministerstvo vnitra osvědčení o národní spolehlivosti, které vydá příslušný okresní národní výbor (okresní správní komise) po přezkoumání uvedených skutečností.*“ Důraz byl kladen na pečlivé prozkoumání uváděných okolností, zejména s ohledem na odůvodněná stanoviska místních národních výborů (správních komisí). V oběžníku ministerstva vnitra ze dne 20. 11. 1946, č. A-4000-12/11-46-VI/3, bylo navíc stanoveno, že zvýšená pozornost má být věnována vydávání osvědčení osobám, u nichž nastala, nebo se předpokládala, ztráta československého státního občanství podle ústavního dekretu č. 33/1945 Sb. Pokud bylo takové osobě vydáno osvědčení o národní spolehlivosti, které podléhalo schválení ministerstva vnitra, hledělo se na takové osoby tak, že kontinuita jejich státního občanství nebyla porušena, tedy že jejich československé státní občanství bylo zachováno.

Nespornými skutečnostmi jsou, že pan A. S. podal žádost o vydání osvědčení o národní spolehlivosti podle ustanovení § 1 odst. 4 ústavního dekretu. Okresním národním výborem v Uherském Brodě mu bylo vydáno prozatímní osvědčení (A/C), které potvrzovalo, že žádost byla podána, a do jejího vyřízení mělo být na žadatele nahlíženo jako na československého občana. Ze shromážděných důkazů obsažených ve spise je také patrné, že Okresní národní výbor dostál své povinnosti náležitě přezkoumat okolnosti, za nichž došlo u jmenovaného k udělení říšského občanství, a na základě zjištěných skutečností vydal A. S. osvědčení o národní spolehlivosti typu A, které osvědčovalo jeho českou národnost, neboť byl k přihlášení za Němce donucen. Ministerstvo vnitra následně toto osvědčení, bez náležitého odůvodnění, svým výměrem neschválilo a tento výměr nabyl doručením právnímu zástupci A. S. právní moci. Ministerstvo nicméně k žádosti jmenovaného přiznalo odkladný účinek jeho stížnosti podané k nejvyššímu správnímu soudu proti uvedenému výměru o neschválení.

Dle § 17 zákona č. 164/1937 Sb. z. a n., o nejvyšším správním soudě „*[s]tížnost k nejvyššímu správnímu soudu nemá sama o sobě odkládacího účinku. Strana stěžující si může však požádati o odklad u žalovaného úřadu, který jej povolí, nevyžadují-li veřejné zájmy okamžitého výkonu a vzešla-li by straně z tohoto výkonu nenahraditelná újma. Rozhodnutí úřadu podle předchozí věty je konečné (§ 5). Nerozhodne-li úřad o podané žádosti do 60 dnů a*

nedotýká-li se naříkané rozhodnutí neb opatření práv nikoho jiného než stěžovatele, má se za to, že odkladný účinek byl povolen.“ Lze tak vidět, že stížnost k nejvyššímu správnímu soudu neměla sama o sobě odkladný účinek. Ten byl stížnosti v daném případě přiznán výměrem ministerstva vnitra. Otázkou tak je, jaký význam mělo přiznání odkladného účinku v dané době. Tehdy platný správní řád [vl. nař. č. 8/1928 Sb., o řízení ve věcech náležejících do působnosti politických úřadů (správní řízení)] logicky upravoval pouze odkladný účinek spojený s podáním odvolání (§ 77 odst. 1). Vykonatelnost obecně byla vykládána ve vztahu k výkonu rozhodnutí (exekuci), tj. ve vztahu k rozhodnutím, u nichž výkon přicházel v úvahu. Vykonatelnost, jako esenciální znak rozhodnutí, se stávala součástí právní teorie i praxe postupně, a to právě v důsledku rozhodování nejvyššího správního soudu, který, zprvu ojediněle, postupně však obecně, ve svých nálezech pojednával o nedostatku právních účinků aktu vůči stěžovateli (k tomu srovnej Slovník veřejného práva československého, EUROLEX BOHEMIA, s. r. o., Praha 2000, svazek II, heslo „Nejvyšší správní soud“, s. 827-879). Odklad vykonatelnosti byl tedy chápán nejen jako překážka výkonu rozhodnutí, ale i jako nedostatek účinků správního aktu ve vztahu k účastníkům řízení i při jeho působení navenek. Zákonný, či rozhodnutím přiznaný, odkladný účinek určitého úkonu účastníka řízení tedy zasahoval do účinků úkonem napadeného rozhodnutí. Tyto účinky lze posoudit i ve světle stávající doktríny a judikatury, neboť tento institut má i dnes obdobný význam. Odkladný účinek obecně znamená, že se až do skončení řízení pozastavují veškeré právní účinky napadeného rozhodnutí. V situaci, kdy je přiznáván odkladný účinek pravomocnému rozhodnutí, nutno konstatovat, že formální právní moc zůstává zachována a ostatní předpokládané účinky rozhodnutí, jakými jsou jeho účinnost či vykonatelnost, jsou sistovány. Fakticky to znamená, že řízení se považuje za pravomocně ukončené, nicméně rozhodnutí nevyvolává zamýšlené následky. Uvedená situace končí pravomocným rozhodnutím o opravném prostředku (zde stížnosti), kterým je rozhodnutí buďto potvrzeno (event. změněno), nebo zrušeno. V daném případě v zachovaném konceptu rozhodnutí ministerstva vnitra ze dne 27. 10. 1947 bylo také původně uvedeno, že se odkladný účinek povoluje *„až do rozhodnutí o stížnosti nejvyšším správním soudem“*, přičemž tato část věty byla přeškrtnuta. Bez ohledu na tuto úpravu textu je logické, že byl – li odkladný účinek povolen podle zákona o nejvyšším správním soudu z důvodu k němu podané stížnosti, pak jeho rozhodnutím, ať už jakýmkoliv, by toto povolení odkladu pozbylo účinnosti.

V nyní projednávané věci se však situace zkomplikovala, neboť řízení o podané stížnosti nebylo nikdy dokončeno, a spisy byly bez dalšího, pouhým přípisem, vráceny ministerstvu vnitra. Ústavním zákonem č. 64/1952 Sb., o soudech a prokuratuře, který nově upravil ústavní pasáže o soudech, došlo k vypuštění ustanovení o nejvyšším správním soudu, který tak byl k 1. 1. 1953 tzv. tichou cestou zrušen; vzhledem k nepříznivému politickému vývoji však přestal fakticky fungovat již od konce roku 1948. Generální derogací § 18 zákona č. 65/1952 Sb., o prokuratuře, byly pak zrušeny všechny předpisy o správním soudu (podrobněji viz Mazanec, M.: Správní soudnictví, Linde, Praha, 1996). Přesto, že tento zákon zavedl určitou možnost přezkoumání rozhodnutí správních úřadů prokuraturou a možnost jejich zrušení cestou protestu prokurátora, nebyla zde zákonem založena žádná návaznost, která by umožňovala takto postupovat ve věcech neskončených nejvyšším správním soudem. Stejně tak znovuobnovení správního soudnictví novelou občanského soudního řádu č. 519/1991 Sb., neznamenalo zavedení možnosti dokončení řízení neskončených nejvyšším správním soudem (k tomu srovnej rozhodnutí Vrchního

soudu v Praze ze dne 18. 10. 1993, sp. zn. 6 A 69/53) a nebylo to možné ani po zřízení stávajícího. Nejvyššího správního soudu.

Zdejší soud již v minulosti uvedl, že *„[z]anikl-li orgán (zde prvorepublikový Nejvyšší správní soud zřízený zákonem č. 3/1918 Sb.), aniž by řízení ukončil, nelze bez zákonného zmocnění v takovém řízení pokračovat jiným orgánem. Zákonem č. 150/2002 Sb. ani jiným právním předpisem není upravena otázka právního nástupnictví vůči prvorepublikovému nejvyššímu správnímu soudu ani hmotněprávní či procesněprávní kontinuita.*" Obiter dictum k této věci konstatoval, že *„zůstává pouze na vůli státu, přistoupí-li k řešení důsledků zániku původního nejvyššího správního soudu resp. neukončených řízení před účinností zák. č. 64/1952 Sb. a 65/1952 Sb. a práv a povinností z něj vyplývajících. Takové řešení však musí mít legitimní zákonný rámec.*" (srov. rozsudek ze dne 29. 3. 2007, č. j. 5 As 43/2006 - 36). Nutno tak souhlasit s městským soudem v tom smyslu, že ačkoli v České republice, jakožto právním státě, platí podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod právo na spravedlivý proces, jehož součástí je též právo na řádné skončení věci, vzhledem k okolnostem, za nichž nejvyšší správní soud zanikl, neexistuje orgán, jenž by byl nadán pravomocí k dokončení řízení o stížnosti A. S.

Nejvyšší správní soud v dané věci vážil, zda na ní dopadá ústálený právní názor Ústavního soudu o potřebnosti dokončení správních řízení, podle něhož platí, že *„[n]ebylo-li o žádosti žadatele o zjištění, že se mu zachovává československé státní občanství podle § 2 odst. 2 ústavního dekretu presidenta republiky č. 33/1945 Sb., o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské, rozhodnuto do dne úmrtí žadatele, dokončí toto řízení Ministerstvo vnitra*" (srov. nález Ústavního soudu ze dne 25. 9. 1997, sp. zn. IV. ÚS 114/96, nebo rozsudek zdejšího soudu ze dne 27. 11. 2003, č. j. 6 A 90/2002 – 82). Tuto zásadu, jež plyne z čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, nutno vztáhnout též na situace, není-li řádně dokončeno řízení podle § 1 odst. 4 uvedeného dekretu.

Městský soud dovodil, že tato zásada se uplatní pouze v situacích, není-li řízení pravomocně skončeno, což není, podle jeho názoru, tento případ. Právě z tohoto důvodu nebyly v řízení městským soudem akceptovány ani stěžovatelčiny odkazy na judikaturu Ústavního soudu v podobných věcech.

Nyní posuzovaný případ se od situací posuzovaných jak Ústavním soudem, tak Nejvyšším správním soudem liší v detailu, který je však, jak správně namítá stěžovatelka, pro tuto konkrétní věc, zcela zásadní. Přestože bylo dekretální řízení formálně pravomocně skončeno, přiznáním odkladného účinku stížnosti, která byla proti němu podána, byly fakticky suspendovány účinky tohoto pravomocného rozhodnutí. Pro tuto věc je tedy zásadním posouzení vlivu odkladného účinku přiznaného stížnosti A. S. proti výměru Ministerstva vnitra ze dne 13. 3. 1947, č. j. A-4604-23/12-46-VI/2, jímž nebylo schváleno osvědčení o národní spolehlivosti vydané Okresním národním výborem v Uherském Brodě, na jeho občanství, a to s ohledem na následný zánik správního soudnictví a odložení nevyřízené stížnosti *ad acta*. Z celé věci je patrné, že kroky A. S. směřovaly ke zrušení předmětného pravomocného výměru, nicméně řízení o stížnosti nebylo pro nedostatek politické vůle k zachování správního soudnictví ukončeno. Protože zrušení předpisů o správním soudnictví nebylo doprovázeno žádnými přechodnými

ustanoveními, nutno konstatovat, že odkladný účinek přiznaný stížnosti A. S. vůči pravomocnému výměru ministerstva vnitra, nebyl ani ministerstvem ani ze zákona nikdy zrušen, a tudíž fakticky toto rozhodnutí do dnešního dne nemohlo vyvolat žádné jím předpokládané následky.

Ze znění ústavního dekretu plyne, že v případě, bylo-li dekretální řízení skončeno výměrem ministerstva vnitra o schválení osvědčení o národní spolehlivosti, hledělo se na osoby žadatelů tak, že mají zachováno československé státní občanství, tzn., kontinuita jejich československého státního občanství nebyla porušena. V případě negativního rozhodnutí ministerstva se však na žadatele vztahovalo ust. § 1 odst. 1 ústavního dekretu, dle kterého právní mocí tohoto rozhodnutí pozbyli československé státní občanství, a to ke dni nabytí státní příslušnosti cizí okupační moci. Účinkem výměru ministerstva vnitra vydaného ve věci A. S., který ovšem do dnešní doby nenastal, tak byla právě skutečnost, že se na něho hledí jako na osobu, která ve smyslu § 1 odst. 1 ústavního dekretu pozbyla občanství dnem nabytí německé státní příslušnosti, neboť nebylo rozhodnuto, že se takto podle § 1 odst. 4 téhož dekretu neposuzuje.

Nutno ale upozornit, že správní orgány v současnosti nevedly dekretální řízení, nýbrž řízení o zjištění občanství A. S., přičemž měly vycházet ze stavu, jaký tady byl v době úmrtí A. S., tedy před více než padesáti lety. Zásadní otázkou tak zůstává, jaký měl být správný postup žalovaného, když dekretální řízení bylo pravomocně ukončeno, ovšem výměr, jímž bylo ukončeno, pozbyl účinků povolením odkladného účinku, přičemž tento stav nebyl nikdy ukončen. V prvé řadě je zřejmé, že se nejedná o případ neskončeného dekretálního řízení vyžadující nutnost jeho dokončení vydáním rozhodnutí podle § 1 odst. 4 ústavního dekretu; využití judikatury o neukončených řízeních, na níž odkazuje stěžovatelka, zde tedy v úplnosti nepřichází v úvahu.

Jak ovšem zdejší soud výše objasnil, s ohledem na přiznaný odkladný účinek nevyvolal pravomocný výměr ministerstva vnitra o neschválení osvědčení o národní spolehlivosti jím předpokládaný následek, tudíž deklaraci ztráty československého občanství. Zdejší soud proto musí v této věci uzavřít, že správní orgány a rovněž městský soud pochybily, akcentoval-li formální právní moc rozhodnutí nad přiznaný odkladný účinek. Dekretální řízení o žádosti A. S. bylo sice formálně pravomocně ukončeno, fakticky však účinky rozhodnutí nikdy nenastaly, což znamená, že k tomuto výměru nemůže být přihlíženo.

V dané věci to znamená, že žalovaný, který posuzoval podmínky státního občanství A. S., nemohl vycházet z obsahu výměru Ministerstva vnitra ze dne 13. 3. 1947, a to právě proto, že tento výměr není účinný. Stav, který nastal v důsledku nemožnosti ukončení řízení před nejvyšším správním soudem a nedostatku zákonného řešení jak neukončení tohoto řízení, tak i neukončení působení přiznaného odkladného účinku výměru ministerstva vnitra, nelze klást k tíži stěžovatelčina otce ani k její tíži. V tom se uplatní obdobné zásady, které Ústavní soud vytýčil ve vztahu k řízením neskončeným (srovnej např. nález ÚS ze dne 19. 1. 2000, sp. zn. II. ÚS 164/97). Nelze ovšem ani vycházet z toho, že rozhodným účinným aktem je rozhodnutí Okresního národního výboru v Uherském Brodě ze dne 8. 7. 1946 o národní spolehlivosti A. S., neboť chybí jeho schválení ministerstvem vnitra podle § 1 odst. 4 tehdy účinného znění ústavního dekretu.

Jediným řešením nastalé situace, které bude respektovat důsledky přiznaného odkladného účinku je, že k výměru nebude přihlíženo, a správní orgán tehdy zjištěný skutkový stav posoudí sám v rámci řízení o zjištění občanství. Rozhodnutí ONV ze dne 8. 7. 1976 je zde jedním z podkladů, stejně tak jako poměrně obsáhlý obsah spisu z tehdejší doby. Zde lze poukázat na názor Ústavního soudu, který ve vztahu k podobným aktům vyslovil, že *„nelze abstrahovat od skutečnosti, že se jednalo o rozhodnutí orgánů, které byly dobře obeznámeny s tehdejší realitou a neměly od tehdejších, bezesporu tragických událostí, nepřiměřený časový odstup. Byly tedy způsobilé, více či méně, bezprostředního hodnocení skutečností relevantních podle příslušných ustanovení dekretu č. 33/1945 Sb. Při dnešním hodnocení těchto skutečností, za situace dnes již velmi obtížného dohledávání skutkových podkladů pro rozhodnutí orgánu veřejné moci, po uplynutí téměř šesti dekád od konce druhé světové války, je nezbytné postupovat s největší obezřetností“* (srov. nález Ústavního soudu ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 98/04).

Ve vztahu k řízení, které je předmětem soudního přezkumu, tedy nelze než dospět k závěru, že při posouzení občanství A. S. nebylo možno vycházet z rozhodnutí (výměru) ministerstva vnitra ze dne 13. 3. 1947, neboť postrádalo účinnost. Protože byla tato zásadní právní otázka městským soudem posouzena nesprávně, způsobila nezákonnost jeho rozsudku [§ 103 odst. 1 písm. a)], pro kterou je nutné tento rozsudek zrušit.

Stěžovatelka v kasační stížnosti setrvala též na námitce, že jí byla před vydáním prvostupňového rozhodnutí odepřena možnost hájit svá práva a vyjádřit se k podkladům rozhodnutí, s odkazem na ust. § 36 odst. 3 s. ř. Zdejší soud má za to, že argumentace městského soudu k totožné námitce je zcela případná a dostačující. Je sice pravdou, že stěžovatelka nebyla výslovně poučena ve smyslu ust. 36 odst. 3 s. ř., ze spisu ale plyne, že přes tuto skutečnost měla faktickou možnost seznámit se se všemi podklady a vyjádřit se k nim v průběhu celého řízení před krajským úřadem, což taky učinila; jak bylo ze spisu dále zjištěno, většinu podkladů předložila právě stěžovatelka. Jednalo se sice o vadu řízení, neboť stěžovatelka nebyla upozorněna na to, že bude rozhodnutí vydáno; tento fakt však sám o sobě nemohl mít vliv na výsledné rozhodnutí, když, jak je patrno shora, správní orgán vycházel zejména z toho, že dekretální řízení bylo pravomocně ukončeno a tudíž jeho závěry nebylo lze ani případnými dalšími důkazy změnit. Nejvyšší správní soud konstatuje, že dle § 89 odst. 2, věty třetí, s. ř., platí, že: *„[k] vadám řízení, o nichž nelze mít důvodně za to, že mohly mít vliv na soulad napadeného rozhodnutí s právními předpisy, popřípadě na jeho správnost, se nepřihlíží...“* Dané ustanovení tak vychází z toho, že porušení procesních předpisů (vady řízení) před orgánem prvního stupně nevedou k nutnosti odvoláním napadené rozhodnutí zrušit, pokud je zřejmé, že nemělo vliv na věcné řešení otázky před správním orgánem prvního stupně. Kromě této skutečnosti nutno doplnit, že správní řízení tvoří jeden celek až do pravomocného rozhodnutí; vady prvostupňového řízení a rozhodnutí lze proto odstranit také v řízení odvolacím. Ze spisu předloženého žalovaným soud zjistil, že se stěžovatelka v průběhu odvolacího řízení seznámila s veškerými dokumenty obsaženými ve spise a navrhla další listinné důkazy, s kterými se rovněž seznámila; lze tak uzavřít, že neutrpěla žádnou újmu na svých právech. Zdejší soud proto uzavírá, že námitka podle § 103 odst. 1 písm. b) není důvodná.

Konečně, pokud jde o tvrzenou tendenční rekapitulaci skutkového stavu správními orgány, zejména týkající se nesprávného překladu Fragebogenu, členství A. S. v NSDAP a jeho spojitosti s Německem, ze spisu je patrno, že skutkový stav byl rekapitulován tak, jak plyne ze spisového materiálu a že žalovaný nepřijal závěry o členství jmenovaného v NSDAP. Zmínka o jeho uchýlení se pod ochranu německých okupačních úřadů ve vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti nemá pro posouzení věci žádnou relevanci a soud se jí nezabýval. Ani tato námitka tak není důvodná.

Stěžovatelka v kasační stížnosti požadovala, aby byl zrušen (pouze) rozsudek městského soudu a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Dnem 1. 1. 2012 však nabyla účinnosti novela s. ř. s. (zákon č. 303/2011 Sb.), která umožňuje, aby Nejvyšší správní soud, dospěje-li k tomu, že kasační stížnost je důvodná, rozsudkem zrušil nejen rozhodnutí krajského (městského) soudu, ale aby též dle povahy věci sám rozhodl o zrušení rozhodnutí správního orgánu, za přiměřeného použití § 75, § 76 a § 78 s. ř. s. Nejvyšší správní soud je bez ohledu na návrh stěžovatele oprávněn zvážit, zda je namístě pouze zrušení rozhodnutí krajského soudu a vrácení věci tomuto soudu k dalšímu řízení, či zda je racionální současné zrušení rozhodnutí správního orgánu.

V posuzovaném případě dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že pokud by zrušil pouze napadený rozsudek městského soudu, vedlo by to s ohledem na výše uvedené pouze k tomu, že by následně městský soud, vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu, zrušil rozhodnutí žalovaného, což se nejeví jako účelné a hospodárné. Jak totiž plyne ze shora uvedeného, dopustili se žalovaný i městský soud stejného pochybení, spočívajícího v nesprávném posouzení zásadní právní otázky vlivu odkladného účinku stížnosti na pozbytí státního občanství A. S. V dalším řízení před městským soudem by tak došlo toliko k přenesení závazného právního názoru zdejšího soudu v této věci na správní orgán. Proto Nejvyšší správní soud podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil kasační stížností napadený rozsudek městského soudu, věc mu však nevrátil k dalšímu řízení, neboť podle § 110 odst. 2 písm. a) s. ř. s. současně zrušil žalobou napadené rozhodnutí žalovaného Ministerstva vnitra. Tomu také podle § 78 odst. 4 s. ř. s. věc vrací k dalšímu řízení, v němž je podle odst. 5 téhož ustanovení vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku.

V případě, že Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek městského soudu a současně zrušil i rozhodnutí správního orgánu, je povinen rozhodnout kromě nákladů řízení o kasační stížnosti i o nákladech řízení, která předcházela zrušenému rozhodnutí městského soudu (§ 110 odst. 3, věta druhá, s. ř. s.). Náklady řízení tvoří v tomto případě jeden celek a Nejvyšší správní soud rozhodne o jejich náhradě jediným výrokem vycházejícím z § 60 s. ř. s. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2008, č. j. 1 As 61/2008 - 98).

Výrok o náhradě nákladů řízení před Nejvyšším správním soudem se opírá o ust. § 60 odst. 1, věta první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s., podle něhož, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, jež důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Stěžovatelka měla ve věci plný úspěch, a proto má právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný ve věci úspěch neměl, a proto je povinen zaplatit stěžovatelce na náhradě nákladů řízení částku ve

výši 32 772,30 Kč. Důvodně vynaložené náklady sestávají ze zaplacených soudních poplatků, z odměny za zastupování a z náhrad výdajů zástupkyně.

Náklady za zaplacené soudní poplatky tvoří částku ve výši 8000 Kč (1 x 2000 Kč za žalobu podle položky č. 14a, bod 2 sazebníku soudních poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích, ve znění účinném do 31. 12. 2010, 1 x 5000 Kč za kasační stížnost podle položky č. 19 a 1 x 1000 Kč za návrh na přiznání odkladného účinku ve správním soudnictví podle položky č. 20 sazebníku soudních poplatků, který je přílohou zákona č. 549/1991 Sb. o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů).

Odměna za zastupování v celkové výši 18 700 Kč byla určena podle § 7 bod 5 ve spojení s § 9 odst. 3 písm. f) vyhlášky č. 177/1996 Sb., advokátní tarif, ve znění účinném do 31. 12. 2012, ve vztahu k úkonům učiněným v řízení před městským soudem do uvedeného data [převzetí a příprava zastoupení podle § 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu a dvě písemná podání ve věci samé (žaloba a její doplnění) podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu]; za každý z těchto úkonů právní služby náleží odměna ve výši 2100 Kč, celkem 6300 Kč. Ve vztahu k jednání před městským soudem konaného dne 25. 4. 2013 v trvání 2 hod a 15 min a ve vztahu ke kasační stížnosti byla odměna určena podle § 7 bod 5 ve spojení s § 9 odst. 4 písm. d) advokátního tarifu ve znění účinném od 1. 1. 2013 [účast na jednání před městským soudem za každé započaté dvě hodiny podle § 11 odst. 1 písm. g) a dvě písemná podání (kasační stížnost a replika k vyjádření žalovaného), obojí podle § 11 odst. 1 písm. d) advokátního tarifu], za každý úkon náleží odměna ve výši 3100 Kč, celkem tedy 12 400 Kč.

Náhrada hotových výdajů (režijní paušál) činí podle § 13 odst. 3 advokátního tarifu 300 Kč za každý z uvedených sedmi úkonů, celkem 2100 Kč. Náhrada za promeškaný čas [§ 14 odst. 1 písm. a) a odst. 3 advokátního tarifu] náleží zástupkyni stěžovatelky v rozsahu dvanácti půlhodin strávených cestou na jednání městského soudu z Bruntálu do Prahy a zpět (dne 25. 4. 2013), tj. celkem 1200 Kč.

Náhrada cestovních výdajů byla určena podle § 157 a § 158 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, užitého podle § 13 odst. 4 advokátního tarifu, a podle vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 472/2012 Sb., o změně sazby základní náhrady za používání silničních motorových vozidel a stravného a o stanovení průměrné ceny pohonných hmot pro účely poskytování cestovních náhrad. V případě cesty z Bruntálu do Prahy a zpět (k jednání městského soudu) se jedná o celkovou vzdálenost 490 km (2 x 245 km). Zástupkyně stěžovatelky předložila technický průkaz vozidla, kterým cestu realizovala, tj. FIAT PUNTO, registrační značka BKH 46 – 74, palivo: BA 95 B, spotřeba paliva pro kombinovaný provoz podle norem Evropské unie 5,7 l na 100 km. K účelně vynaloženým nákladům patří základní náhrada ve výši 1764 Kč (vzdálenost 490 km x sazba 3,60 Kč za 1 km) a náhrada výdajů za spotřebovanou pohonnou hmotu ve výši 1008,30 Kč (vzdálenost 490 km x spotřeba 5,7 l/100 km x průměrná cena benzinu automobilového 95 oktanů 36,10 Kč/1 l).

Celkové náklady řízení tak byly určeny součtem shora uvedených částek, tj. 8000 Kč za zaplacené soudní poplatky, 18 700 Kč za odměnu zástupkyně stěžovatelky, 2100 Kč za náhradu hotových výdajů, 1200 za náhradu za promeškaný čas a 2772,30 Kč za cestovní

náhrady, celkem tedy náklady řízení tvoří částku ve výši 32 772,30 Kč. Zástupkyně stěžovatelky k výzvě soudu uvedla, že není plátkyní DPH. Procesně neúspěšnému žalovanému tak Nejvyšší správní soud uložil povinnost zaplatit úspěšné stěžovatelce na náhradě nákladů řízení částku ve výši 32 772,30 Kč, a to do třiceti dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám její zástupkyně.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 18. prosince 2013

JUDr. Miluše Došková
předsedkyně senátu